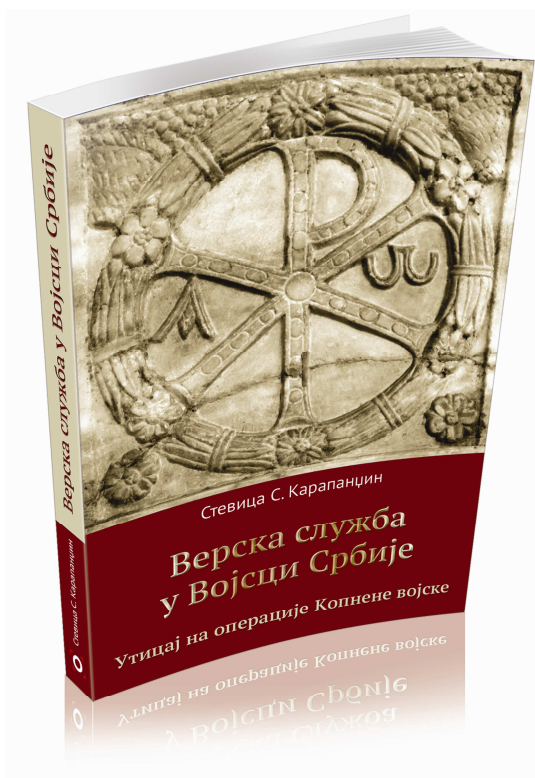

ВЕРСКА СЛУЖБА У ВОЈСЦИ СРБИЈЕ

Утицај на операције Копнене војске

Увод

Војну моћ Војске Србије чине три

међусобно повезане компоненте: морална, физичка и концептуална. Израз *међусобно повезане* указује на чињеницу да се у случају одсуства једне од њих више уопште не би могло говорити о појму војне моћи, из чега се уочава значај не само сваке компоненте појединачно већ и њихов збирни квалитативни и квантитативни утицај. Посебно је за разматрање интересантна морална компонента, не само због њене важности, осетљивости и склоности ка наглим променама већ и због тога што је за потенцијалног непријатеља она била и остаће највећа непознаница. Без моралне, физичке и концептуалне компоненте не само да немају снагу него потпуно губе смисао. Међутим, за разлику од физичке и концептуалне, моралну компоненту Војске Србије, као изразито квалитативно својство војне моћи, поред непотпуне теоријске уређености,

одсуства систематичности и занемаривања етичности, у данашњим условима карактерише и нижи степен организацијске примењивости. Због тога је, уз уважавање постојећег функционалног модела штабне организације и праћење савремених трендова, ослонац на сопствене традиције и на основу реалних потреба и могућности, неопходна системска доградња области моралне компоненте војне моћи Војске Србије. Један од сегмената кроз који је позитивним утицајем, пре свега на моралну компоненту, могуће допринети развоју и унапређењу укупне војне моћи, и то посебно у операцијама, јесте новоуспостављена верска служба у Војсци Србије.

Поред општих теоријских одредби неопходних за разумевање суштине проблематике, намера аутора је и да се размотре могућности утицаја верске службе током операција, и то посебно операција Копнене војске као једног од два вида Војске Србије. Операције здружених снага и операције Копнене војске, у односу на друге врсте операција, у начелу карактерише масовнија употреба снага, па се тај утицај може сматрати репрезентативним и за остале операције, с тим што код појединих врста о делатности верске службе постоје одређена ограничења. Поред разматрања утицаја на припрему и извођење операција Копнене војске, неопходно је истаћи да се на тај начин пажња усмерава и на бројне могуће позитивне утицаје верске службе и на укупну војну моћ Војске Србије, као и на све остале сегменте војне професије.

Уз указивање на општи значај верске службе у Војсци Србије намера је да се направи, пре свега, осврт на конкретне могућности њеног утицаја на планирање, припрему и извођење операције Копнене војске, у свим њеним фазама и, што је посебно важно, у границама доктринарних одредби. Другим речима, конкретне могућности утицаја разматрају се првенствено у оквирима Доктрине

Копнене војске, али и Доктрине операција Војске Србије, Доктрине цивилно-војне сарадње Војске Србије и Доктрине људских ресурса Војске Србије. То значи да императив није развој теолошке мисли, већ допринос даљем доктринарном уређењу области операција Копнене војске, учешће у доградњи моралне компоненте и тиме унапређењу укупне војне моћи Копнене војске и Војске Србије, као и развоју изграђености оператике, као једне од наука одбране.

У другој половини XX века у нашем друштву био је пресудан утицај владајуће идеологије, која је једно од својих најважнијих упоришта и опредељења градила управо на негативном ставу према религији. Дуг временски период одсуства религије, не само из војске већ из јавног живота уопште, а у вези с тим недостатак воље и способности за њеним адекватним разумевањем, представља кључни проблем за потпуно разумевање проблематике. Данас религија доживљава снажну друштвену реafirмацију, што је *изазов* који по питању војне моћи за Војску Србије у будућности може представљати *корист* и *достигнуће*, али само уз правилан приступ проблему. Препуштање иницијативе религијским *екстремизмима* и *фанатизмима* и омогућавање простора за њихово деловање, с једне стране, или занемаривање религијских питања под притисцима агресивног *атеизма*, с друге стране, сигурно би као епилог имали прерастање тог *изазова* у *ризик* или *претњу*.

Приликом проналажења најоптималнијих решења за остваривање слободе вероисповести у Војсци Србије још увек се у извесној мери може очекивати недостатак способности и воље да се верске потребе њених припадника – верника разумеју на адекватан начин. То за последицу може имати недовољну искоришћеност капацитета које поседује верска служба, посебно током операција Копнене војске. Због тога се разматрања појединих питања из области *односа онтолошког и деонтолошког, ставова великих монотеистичких религија према феномену рата*, као и *међусобних односа држава и цркава и верских заједница* и друга слична питања, морају вршити паралелно са разматрањем утицаја верске службе на планирање, припрему и извођење операција Копнене војске. То је посебно важно у вези са односом великих монотеистичких религија према феномену рата из кога верска служба црпи методе деловања и у коме проналази путоказе за начине решавања конкретних проблема током операција Копнене војске. Међутим, тек се њиховим потпуним и правилним разумевањем, а потом и практичним повезивањем, може остваривати висок ниво позитивног утицаја на планирање, припрему и извођење операција Копнене војске. Поред тога, ради адекватног вредновања сопствених традиција и разумевања верских потреба војника XXI века, неопходно је стално подсећати и на богата домаћа искуства из XIX и прве половине XX века, као и на безмало једнообразну праксу организације верске службе у већини савремених војски.

У првом поглављу, у облику својеврсне премисе, детаљније су размотрена поједина општа теоријска питања. Такав приступ није одабран ради промоције теолошких тема и унапређења опште информисаности, већ искључиво ради разумевања конкретних одредби другог и посебно трећег поглавља, као и ради доношења закључака о конкретним поступцима којима верска служба може испољавати позитиван утицај на планирање, припрему и извођење операција Копнене војске. Другим речима, на мере и поступке (*шта?*) којима се остварује поменути утицај, што се разматра у трећем поглављу, одговор (*како?*) се најчешће налази у првом и местимично другом поглављу. Као логичан наставак свега изнетог у првом поглављу, у њему су обрађени и евентуални *ризичи* и *претње*, као могућа последица неадекватног односа према верској служби у војсци као једном од савремених *изазова*.

У најопштијој форми цркве и верске заједнице описане су у првом, а верска служба у Војсци Србије и Кодекс части припадника Војске Србије у другом поглављу. Друго поглавље представља својеврсни мост између првог и трећег поглавља. У њему је, пре разматрања улоге верске службе у оружаном сукобу у којем се изводе операције Копнене војске, као и њене улоге у оквирима војне моћи Копнене војске, дат кратак осврт на основе штабне организације, са нагласком на личној штабној групи, али и на основним питањима из домена места и улоге помоћника војног свештеника, односно верског службеника. У почетном делу другог поглавља у најкраћем је извршено подсећање на општа питања операција Војске Србије, са акцентом на улози верске службе у све присутнијој *мултидимензионалности оперативног окружења*.

Ради експликације верске службе у планирању, припреми и извођењу операција Копнене војске, у почетном делу трећег поглавља извршено је и неколико кратких компаративних анализа. Прва је анализа интензитета три паралелне, али по својој суштини различите активности, односно делатности које се реализују током све три фазе операција Копнене војске: *борбене активности*, *активности цивилно-војне сарадње* и *делатности верске службе*. Друга је анализа интензитета

делатности верске службе *по фазама* операција, док се трећа анализа односи на *преовлађујуће врсте* њиховог вршења, у зависности од *фазе операције* Копнене војске.

Поред чињенице да разматрање и уређење питања остваривања слободе вероисповести у Војсци Србије представља својеврсну привилегију учешћа у једном почетничком подухвату, недостатак актуелних домаћих искустава и искључиви ослонац на искуства савремених војски, уз већ поменуто често неразумевање проблематике, због чега се при експликацији верске службе у планирању, припреми и извођењу операција Копнене војске „буквално полази од нуле”, свакако да представљају знатна ограничења у раду. Такође, у вези са већ поменутим делимичним недостатком способности и воље за разумевањем проблема, долази се и до својеврсног „престројавања” у ставовима: нешто што је до недавно у војсци било забрањивано као „штетно и ретроградно” и стављано у раван порока, сада је поново вредност са перспективом која завређује пажњу. То значи да се може очекивати да дојучерашњи атеистички настројени противници верске службе у Војсци Србије преко ноћи могу постати њени заговорници, али на њима својствен секуларан начин и по већ устаљеној идеолошкој матрици. У тој чињеници налази се још једно од ограничења, али и могућих *ризика* и *претњи* што тек након одређеног времена може бити отклоњено, а са којим је неопходно суочавати се приликом разматрања ове проблематике.

Обликовање пројекта реализације верског живота у Војсци био је први корак, учињен пре више од једне деценије. Након тога уследило је објављивање више научних радова, нормативно уређење ове области и њена имплементација. Све то представља логичан след у оквиру једног дугорочног развојног процеса, чија је круна амбиција да се систему одбране понуде могући конкретни поступци и начини деловања у операцијама као најидеалнијем амбијенту у коме верска служба може потврдити сврху и оправданост свог постојања.